

Domoljub

V Ljubljani 14. julija 1943-XXI

56 - Štev. 26

Ob košnji

Ko kuješ svoj značaj

Dekličem in fantičem

V zvezi z desetimi božjimi zapovedmi naj bo danes povedana resna in ostra beseda vsem tistim deključem in fantičem, ki mislijo, da se je 6. božja zapoved že preživela in da danes ni več moderna. Kako se motijo ubožci! Mladina, ki dandanes ne mara hoditi po potih božjih zapovedi, bo zašla v strahotno močvaro, iz katere na tem svetu ne bo več rošitve. Izmed vseh božjih zapovedi je šesta tista, katere se že na tem svetu najhuje maščuje nad tistim, ki jo prelamlja. Lahkomiselno prelamljanje te zapovedi je namreč velik greh ne le zoper Boga, ne le zoper sebe in bližnjega, marveč tudi strašen greh zoper lastni narod in zlasti zoper vse svoje potomstvo.

Le poidite vi, lahkomišelniki deklči in fantiči, ki mislite, da vam je vse dovoljeno, po bolnišnicah, norišnicah in hiralnicah, pa boste na svoje oči z grozo videli, kaj vas čaka. Tam notri boste našli morebiti še mlade reve, ki jim pri živem telesu gnijo udje, ki jim rane razjedajo obraz, reve, ki jim je bolezen omračila razum, ohromila ude. Njihove strahotne rane razširjajo smrad, da zdrav človek ne more ob njih obstati. Širote te vrste po blaznicah jedo svoje blato, kar je njihov večkratni opravek, kakor bi hotele s tem povedati, kako so živele. Tudi ve ga boste, če boste tako nadaljevali, kakor ste začele! Neki zdravnik, ki je zdravil take nesrečnike, je dejal, da bi nad vsaki kimi vrati teh oddelkov moralo biti napisano: »Tukaj notri vidite posledice nečistega življenja!« Deklči, ki so zaradi vas napisane te besede, poidite no vsaj enkrat tja doli na Studenec, kjer boste videli, kje in kako boste končale!

Božje zapovedi naj bi uravnavale človekovo življenje, da bi bil sam srečnejši in drugi z njim. Kdor pa prelamlja to zapoved, kliče gorje nad se, nad svoje potomce in nad ves narod. Socialne posledice nečistega življenja so za družbo in narod strahotne. Zakonci, ki so živeli nečisto življenje, rode največkrat bolne otroke. Če pa se nečistost staršev ne kaznuje že na otrokih, se kaznuje nad vnuki ali pravnuki. Tja v tretji, četrti ali peti rod so nečisti predniki zanesli strup svojega nečistega življenja.

Ko človek gleda in posluša, kako dandanes del naše mladine živi, bi skoraj moral obupati nad prihodnostjo našega naroda. Pravijo, da v ljubljansko bolnišnico pripeljejo vsak dan do 10 okuženih deklet. Pa to niso morebiti kake pocestne cajne, marveč dostikrat hčere pošteni staršev. Kaipada so tudi ti sokrivi nesreče svojih hčera, ker so premalo strogi in jih premalo nadzirajo. Mlad človek brez prave vzgoje ne more presoditi vseh posledic svojega ravnanja, če že od doma nima pravih smernic in pravega vzgleda. Kako naj bo tak deklč boljši, kakor pa je mati, kako naj bo fant dober, če pa je sam na očetovem vzgledu že skvarjen. Če pa ni kriv že slabi vzgled staršev, je pa kriva njihova popustljivost glede družbe, branja in zabave. Starši, pet rodov vas bo kletlo zaradi vašega popuščanja!

Po mestih, trgih in tudi že po vaseh se dandanes vlačijo take nesrečne mlade flenče, katere v svojih prekratkih krilih svojo sramoto bolj odkrivaio kakor pa zakrivaio. Ko jih človek vidi, se mu vsiljuje ta-le misel:

Ves slovenski narod bi moral na kolena in Boga prositi, da bi take izgubljene punčare — pa tudi omožene ženske — nikdar in nikoli ne

(Nadaljevanje na 2. strani spodaj.)

Vojni dogodki preteklega tedna

Več letalskih zmag

Italijansko vojno poročilo št. 1134 od 3. julija sporoča, da so sovražna letala napravila več škode na polotoku Salerno ter na Siciliji in Sardiniji, da pa so jih napadli osni lovci ter sestrelili 24 letal. Obramba pa je sestrelila 6 letal. Nekaj članov posadke se je rešilo s padali ter so bili zajeti.

Italijansko vojno poročilo št. 1136 od 5. julija naznana, da je sovražnik bombardiral nekaj krajev v Siciliji in Sardiniji ter napravil manjšo škodo, da pa so italijanska letala sestrelila kar 25 napadajočih sovražnih letal, nemška letala pa drugih 21. Protiletalske obrambne baterije so sestrelile 10 letal. — V zadnjih dneh je sovražnik izgubil 108 večmotornih letal.

Italijansko vojno poročilo št. 1137 od 6. t. m. naznana, da so nemška letala napadla z bombami pristanišče v Bizerti. — Sovražna letala so napadla več krajev na Siciliji ter napravila omejeno škodo in žrtve. Osni lovci in protiletalske obrambne baterije pa so sestrelili 51 napadajočih letal.

Italijansko vojno poročilo št. 1138 od 7. julija pravi, da so italijanske in nemške pomorske enote v Sredozemskem morju potopile sovražno podmornico. Sovražna letala so napadla več krajev v Kalabriji in Siciliji, toda italijanska letala so sestrelile 2 sovražna bombnika, protiletalsko topništvo pa 18.

Italijansko vojno poročilo št. 1139 od 8. julija pripoveduje, da so italijanska torpedna letala izvedla več napadov ob tunizijski obali ter močno poškodovala dva sovražna parnika s skupaj 13.000 tonami. Ta dva parnika sta bržkone potopljena. — Sovražnik je s svojimi letali bombardiral več krajev na Siciliji, toda protiletalsko topništvo je sestrelilo 14 letal, osni lovci pa 5.

Italijansko vojno poročilo št. 1140 od 9. julija naznana, da so italijanska torpedna letala ponovno napadla sovražne parnike ob obalah Severne Afrike ter so potopila 3 velike trgovske parnike s skupaj 30.000 tonami. Manjši 3000-tonski parnik pa je bil hudo poškodovan. Sovražna letala so napadla Katanijo. Osni lovci so sestrelili pri tej priliki 14 letal, protiletalsko topništvo pa 12 letal.

Italijansko vojno poročilo št. 1141 od 10. julija naznana, da je sovražnik prejšnjo noč s pomočjo močnih pomorskih in letalskih oddelkov ter z oddelki padalcev začel napadati otok Sicilijo. Zavezniki čete odločno odbijajo sovražno delovanje ter se ob vsej južno-vzhodni obali blijejo hudi boji. Sovražnik je izgubil 22 letal. V tunizijskih vodah so italijanska torpedna letala hudo poškodovala tri sovražne parnike s skupaj 29.000 tonami.

Huda bitka je zadivjala na vzhodu

Nemško uradno poročilo od 3. t. m. omenja, da je prejšnji dan na vsem vzhodnem bojišču potekel v glavnem mirno. Težko topništvo je obstreljevalo Petrograd.

Nemško uradno poročilo od 5. t. m. pravi, da je bilo bojevanje včeraj na tem bojišču bolj živahno. Pri Kubaniju so se končali več tednov trajajoči boji, v katerih je sovražnik izgubil 2000 mrtvih ter skoraj 700 čolnov. — Nemški lovci so preteklo noč na severu uničili 20 sovražnih letal.

Nemško uradno poročilo od 6. t. m. poroča, da so pri Bielgorodu Nemci izvedli krajeven napad, ki so Rusi nani s protinapadom odgovorili, nakar se je razvila huda bitka, ki se je razvila še dalje proti severu.

Nemško uradno poročilo od 7. t. m. pripoveduje, da so se včeraj pri Bielgorodu in južno od Orla ponesrečili vsi sovražni napadi, ki jih je bil sovražnik tamkaj že več tednov ponre

mogle roditi otrok, da bi ostale jalove do konca svojih žalostnih dni, ker bi bila s tem od prihodnjega slovenskega rodu odvrmjena največja nesreča.

Moliti pa je tudi treba, da bi se te nesrečnice spametovale in rešile vsaj svojo dušo, druga slovenska mladina pa, da bi ostala čista in dobra, da bi tako postala zdrava nosilnica novega slovenskega rodu, ki bo potem ljub Bogu, narodu pa v srečo, zdravje in moči

pripravljal. S podporo letalstva so nato nemške čete prešle v protinapad, vdrle globoko v sovražne črte ter prizadele sovražniku najhujše izgube. Samo oddelki suhozemske vojske so uničili nad 300 sovražnih oklepnikov. Tudi v zraku so bili hudi boji, v katerih je nemško letalstvo uničilo 637 sovražnih letal.

Nemško uradno poročilo od 8. t. m. naznana, da je včeraj na odseku med Bielgorodom in Orlom divjala huda oklepna bitka, v kateri je bilo uničenih več ko 400 sovražnih tankov. Sovražna obramba je bila tukaj predrta. Bojna letala so podpirala bojevanje suhozemske vojske ter napravila mnogo škode v materialu in ljudeh. V hudih letalskih bitkah je sovražnik izgubil 193 letal.

Nemško uradno poročilo od 9. t. m. naznana, da se silni boji med Bielgorodom in Orlom z vso silo nadaljujejo. Za predrtim ruskim trdnjavijskim zidom se je predvčerajšnjim razvila ogromna tankovska bitka, kjer Sovjeti skušajo ustaviti nemške tankovske kline. Pri tem je sovražnik izgubil mnogo ljudi ter 420 oklepnih vozil, zraven pa mnogo topov. V letalskih bojih, ki istočasno divjajo, je sovražnik izgubil včeraj 117 letal.

Letalski in podmorniški boji na zahodu

Nemško uradno poročilo od 3. t. m. naznana, da je nemško letalstvo in nemška vojna mornarica meseca junija nad Nemčijo in nad zasedenim ozemljem sestrelila vsega skupaj 614 angleških in ameriških letal, med njimi 408 štirimotornih bombnikov.

Nemško uradno poročilo od 5. t. m. naznana, da je v noči na 5. julij 5 posameznih angleških bombnikov vrglo nad nemškimi kraji nekaj bomb, ki pa niso napravile posebne škode. Pač pa so v Sredozemskem morju nemške podmornice po hudih bojih potopile iz oboroženih spremljav 5 sovražnih prevoznih ladij, ki so skupaj imele 21.000 ton.

Nemško uradno poročilo od 6. t. m. se glasi, da so preteklo noč sovražna letala vrgla nekaj bomb na zahodno Nemčijo ter tako napravila nekaj škode na hišah. — Nemške podmornice so v Atlantskem morju in v Sredozemlju iz močno zavarovanih spremljav potopile 9 sovražnih parnikov s 53.000 tonami ter eno jadrnico.

Nemško uradno poročilo od 8. t. m. navaia, da so sovražna letala na zahodno Nemčijo metala bombe, ne da bi bila povzročila omembe vredno škodo.

Nemško uradno poročilo od 9. t. m. navaia, da so angleški bombniki preteklo noč spet napadli mesto Köln in okolico, pri čemer je prebivalstvo imelo izgube. Zaseda je bila tudi slovaška kölnska stolna cerkev. Doslej je znano, da je bilo 9 letal sestreljenih nad Kölnom. Tri druga letala so bila zbita nad Rokavskim prelivom. Vojna mornarica je zbita 3 letala. Vsega skupaj je tega dne na zahodu in v Sredozemlju sovražnik izgubil 41 letal.

Smrtna nesreča predsednika begunske vlade

Pri odletu z nekega letališča pri Gibraltarju je treščil na tla angleški bombnik vrste »Liberator« in se razbil. V bombniku je med drugimi bil tudi predsednik poljske begunske vlade v Londonu general Sikorski s hčerko. Oba sta bila pri nesreči ubita. Generala Sikorskega so spremljali general Klomecki in drugi sodelavci iz generalnega štaba. Pri nesreči so se ubili vsi, razen češkega pilota, ki je dobil hude poškodbe. Zaradi smrti generala Sikorskega je prevzel posle ministrskega predsednika namisljene poljske vlade v Londonu njen podpredsednik Stanislaw Mikolczuk. Švedsko časopisje piše, da je Sikorski žrtev angleške tajne policijske službe.

Štirinajst metrov dolgi kit

Ob severnošpanski obali so ribiči pred kratkim ujeli 14 m dolgega kita, ki je meril na naidebelem koncu 8 m. Kar 35 mož je s težavo spravilo ribo iz vode. Kita je kupila konzervna tovarna v Vigo za 30.000 pezov.

KRATKE z vsega sveta

Velik del 8. angleške armade je prišel iz Afrike v Perzijo, poroča »Il Piccolo«.

Odstavljen je poveljnik 10. španske armade general Jague.

Od 5 do 26 odstotkov so znižali stanovanjske najemnine v Argentini.

V Berlinu govorijo o enaki možnosti angleškega vdora v Evropo, kakor o možnosti nemškega vdora v Anglijo, piše »Pester Lloyd«.

Steklenice angleškega izvora, napolnjene s fosforom in drugimistrupi, so našli na poljih v švicarskem kantonu Fribourg.

20.000 vojnih ujetnikov v Rusiji je postrelila sovjetska tajna policija, poročajo iz Berlina.

1050 novih prostovoljcev španske »Sinje divizije« je odpotovalo iz San Sebastiana na vzhodno bojišče.

Nad 4 milijarde švicarskih frankov so dosegli švicarski vojni stroški od konca leta 1942.

Okrog 2000 ton rjavega premoga nakopljajo sedaj v premogetovnih rudnikih v Turčiji.

Rudnik izvrstnega fosforita, urejen od nemsko-romunske družbe, je začel obratovati v Magilevu ob Dniestrju.

V Bolgariji nadaljujejo boj proti komunistom in teroristom.

Dolno pri turškem Adrianopolju je preplavila reka Tundža in napravila poljskim pridelkom veliko škodo.

Dober pridelek pričakujejo letos na vsem ozemlju japonskega otočja.

»Najhujši del te vojne žele pride,« je izjavil načelnik severnoameriškega urada za vojne podatke, Elmer Dawis.

V Nizzi je umrla vrhovna prednica salezijanskih sester s. Lucija Marija Vascetti.

V Neaplju je odšel v večnost tudi v tujini znani italijanski skladatelj 62 letni Genaro Napoli.

V španskem Madridu je zapustila ta svet sloveča igralka Loreto Prado; na oder je stopila že s 14. letom.

Smrtno se je ponesrečil eden najboljših švedskih letalcev, poročnik Erich Salwen.

Pod zaporo so postavili v Nemčiji vse predmete iz bakra in bakrenih zlitin v pivovarnah, pijejo nemski listi.

50.000 lir nagrade je prejel italijanski futuristični slikar Enrico Prampolini.

Izmed 600 poslopij v severnoportugalski vasi Castanheira de Cha so ostale od požara nepoškodovane samo tri hiše in kapelica.

346 človeških žrtev je zahteval zadnji potres v Adapazarju in Hendeku v Turčiji.

20.000 kg sladkorja za grške otroke je dala Nemčija na razpolago mednarodnemu Rdečemu križu.

Se vedno dva milijona gobavcev v območju britanskega imperija.

75 letnico obstoja je praznovala te dni nemška kola v turškem Istanbulu; časopisje ugotavlja, da Turčija in Nemčija še nikdar nista bili zapleteni v medsebojno vojno.

Dokler bo Parizu zagotovljena prehrana, se ni treba bati za usodo države, je izjavil maršal Petain.

Na okrog 90.000 ton se je letos dvignil izvoz olivnega olja iz Španije; pretežni del je odkupila Italija.

Novo ugodnosti za velike družine pripravljata prosvetni in finančni minister v Bolgariji.

Ker sta spravila v promet ponarejene živilske nakaznice za dobavo mesa, sta bila v Berlinu obsojena na smrt 37 letni Kolber Adolf in 42 letna Frida Ilzbuber.

Nemški komisar za Vzhodne dežele je obnovil zasebno lastnino pri tamošnjih kmetijskih posevkih in pri mestnih nepremičninah.

Mestno trošarino v Parizu so ukiniteli s 1. avgustom; pariška občina bo izgubljene dohodeke nadoknadila s neposrednimi davki.

Najmanj deset tisoč kanadskih vojakov se je poročilo v zadnjih mesecih z Angležinjami v Angliji.

Za 105 odstotkov so se v Angliji od izbruha vojne zvišali stroški za židavo hiš.

Krušne obroke in obroke za moko je zvišala s 1. julijem Madžarska.

Ceno koruzi je znižala Romunija za 20.000 lejev na 10 tonski vagon; pričakujejo dobre letine.

Dva milijona kg rož bo dala letošnja rožna žetev v Bolgariji.

Letošnji ljubljanski novomašniki ob svoji posvetitvi v ljubljanski stolnici dele svoj prvi novomašniški blagoslov

Ob obletnici najhujših morij

Leto dni po umoru Franca Straha

Na dan sv. Petra in Pavla leta 1942 so komunistični morilci na Ježici zahrbtno umorili časnika Franca Straha, ki je zapustil ženo in tri majhne otroke. Umreti je moral, ker ni bil komunist, ker je bil vsekdar zaveden Slovenec, ki je vedel, da komunistično podjetje more slovenskemu narodu prinesiti samo nesrečo in gorje. Zaradi tega so ga sovražili in ga zahrbtno ubili. Mislili so, da bodo s krvjo potlačili odpor slovenskega naroda zoper zločinski komunizem. Zgodilo pa se je narobe. Nedorazno prelita kri najboljših Slovencev in Slovenk je odprla ljudem oči ter

komunistično grdobijo odkrila. Spominjamo se teh, ki so s svojo prelito krvjo pošpropljeni odšli od nas ter smo jim hvaležni za njihovo največjo žrtev.

Obletnica Debeljakove smrti

Dne 4. julija lanskega leta so komunisti pri Kopoljah umorili časnika Jožefa Debeljaka, ko so ga bili še poprej zverinsko mučili Debeljak je bil bolan mož, ki je prišel v Dolenjo vas na počitek, da bi se pozdravil. Pa so ga prijeli in odvabili s seboj v gozdove komunistični morilci, kjer so ga potem umorili. Pokopan je v Dobropoljah.

»Danes jo bomo ustrelili«

STARU BATALJONA »LJUBE ŠERGERJA« KRO
Na položaju.

Danes smo zaplenili živež in razno robo pri Pristavi v žaki vasi. Matančevske poročilo sledi.

Faša patrula je vlovila Lampertovo iz Ljubljane. Tov. Cankar izjavlja, da sta bila že oba obsojena na smrt v Ljubljani. Danes jo bomo ustrelili.

Smrt fašizma = svoboda narodov

Komundi

Hale

Politkomisarija
Miroslav
Staf

S takimi smrtnimi obsodbami so komunisti pošiljali v smrt tisoče Slovencev, ki so jim bili v napotje samo zaradi tega, ker niso mogli slediti morilcem nedolžnih ljudi ter uničevalcem narodnega premoženja. Komunistom so zadostovali ovadba tovariša Cankarja in podpis dveh zločincev z lažnimi imeni, da je padla pod krinkovimi rokami slabotna ženska, ki so jo ustrelili šele po groznem mučenju.

Danes jo bomo ustrelili... Kratka je ta smrtna obsodba, ki so jo komunisti izvršili tajno, brez utemeljitve, brez očitkov »izdajstva« itd. Tajno je morala pasti, ker ji niso mogli tega niti očitati.

NOVI GROBOVI

Pogreb župnika Ivana Brešarja

Na Binkoštni nedeljek 14. junija t. l. je imel g. Brešar zadnjič mašo v farni cerkvi v Velesovem. Ze takrat so ga obšla velike slabosti, da je komaj končal. Ko so ga prinesli v zakristijo je rekel: »Če bo šlo tako naprej, je bila ta moja zadnja maša, in res je bila zadnja. V petek, 25. junija zjutraj ob treh je mirno zaspal v Gospodu. Na mrtvaškem odru je ležal v Markčevi hiši na

Trati tri dni. Pogreb je bil v ponedeljek, 28. junija dopoldne ob desetih. Pogrebnihi svečanosti, katerih se je udeležilo veliko vernikov, med njimi 10 duhovnikov, je vodil zastopnik g. škofa iz Celovca. V župni cerkvi je bila za pokojnega peta pogrebna maša. Po liberi so zapeli pevci »Usliši nas, Gospod«. Truplo blagopokojnega so prenesli na pokopališče sv. Marjete na Trato. Ob odprtem grobu se je poslovil od rajnega v imenu duhovščine zastopnik g. škofa, v imenu faranov pa Ivan Kern. Pevci so še zapeli »Nad zvezdami«, otroci so obsuli krsto s cvetjem, in zemlja je zagrnila telesne ostanke njega, ki je v rednih in izrednih razmerah pastiral v tej župi. Bog naj mu bo bogat plačnik za vse njegovo delo!

Orehovica. Dne 27. junija je po kratkem trpljenju umrl v Orehovici pri St. Jerneju 77-letni Jože Novak. Bil je znan daleč na okrog kot izvrsten harmonikar in priznan šaljivec. Bil je pa tudi resen mož, posestnik, trgovec, gostilničar in dolgoletni cerkovnik ter organizator pri naši podružnici v Orehovici: rad je prihajal tudi na Tolsti vrh opravljati enako službo. Na »Domoljuba« je bil naročen, odkar izhaja. Omenjamo, da se cerkovniška služba opravlja v njegovi rodovini že nad 150 let. Bog mu daj večni mir v družbi sv. Cecilije!

V Stični je umrla naistarejša župljanka Marija Koščak. — V Belgradu so pokopali poštnega inšpektorja Davorina Grobelnika. — V Ribnici je zapustil solzno dolino usnjak Marko Burger, ki je bil najstarejši Ribničan. — Od možganske kapi zadeta je umrla Ivanka Rebola, žena ščetrarja in posestnika v Komendi. — V Primorju je odšla v večnost inženirjeva žena Marija Hribernik roj. Ložar. — V Lutomeru je umrl veleposestnik Franc Zmitek. — V Novem mestu je zaspala v Gospodu 5 letna Ester Movrin. — V Orehovici so pokopali trgovca Jožefa Novaka. — V Ljubljani so odšli v večnost: 68 letni posestnik Bečaj Anton, zvaniki držav. železnice 61 letni Boncelj Ivan, Nedica Sušnik, vdova po želez. uradniku Ida Barl, Marija Vahtar roj. Merič, akademik-tehnik Mavrič Pavlovič, šolski upravitelj v pok. 71 letni Ivan Zupančič. — Naj počivajo v miru! Preostale tolaži Bog!

Stari trg pri Ložu. Ze dalj časa počivata Janes Lekan, priznani kamnoseški mojster in njegova zvesta žena Marjeta pri cerkvi sv. Martina. Dolego vrsto let sta bila preživela skupaj v sreči in božjem blagoslovu. Pogumno sta nosila križ, ki jima ga je naložilo življenje prav do dneva, ko ju je Gospod lani povedel v večnost. Njuno življenje je prevečala globoka živa vera, njun pogled je bil uprt kvišku. Iz vere sta črpala vso tolažbo in moč, da sta tudi v najtežjih dneh, ko ju je bolezen drugega za drugim priklenila na posteljo, bila pogumna in srečna, dobro se zavedajoč, da nad njima čuje blagohotno oko nebeskega Očeta. Ta neizmerna zaklad žive vere sta kot bogato dediščino izročila tudi dobrim otrokom. — Pokojnima, zlasti Janezu, je bil list njegov tovariš, odkar izhaja. Tudi v bolezni sta zelo rada segala po njem, in silno jima je bilo hudo, ker zaradi velikih ovir ni mogel točno prihajati. — Naj njuni duši v Bogu najdeta srečo in večni počitek!

Kaj je NOVEGA

Stolni prošt Ignacij Nadrah zlatomašnik

V ljubljanski stolnici je bila v nedeljo 11. julija t. l. izredno pomembna slovesnost: cerkvena proslava zlatomašniškega jubileja vzornega slovenskega duhovnika, stolnega prošta in generalnega vikarja, gospoda Ignacija Nadrha. V veliki stolnici se je zbralo mnogo ljubljanskih občinstva vseh slojev in stanov. Knezoškoč dr. Gregorij Rožman je pred sv. daritvijo imel kratko, globoko-pomembno pridigo, v kateri je najprej očrtal poslanstvo pravega katoliškega duhovnika. Tako kakor ljubijo otroci svoje starše, naj verniki ljubijo svoje duhovnike. P. knezoškoč je zlasti poudaril, kako je g. zlatomašnik vsa svoja duhovniška leta posvetil mladini in njeni krščanski vzgoji in pouku. Po dolgi vrsti let je postal gospod jubilat učitelj in vzgojitelj semenišnikov. — Slovesno zlatomašniško sv. daritev je opravil g. jubilat ob obilni asistenci duhovščine. Zlatomašniku g. Ignaciju Nadrhu prisojili: Na mnoga blagoslovljena leta!

Biserni mašnik Ivan Šašelj

Dne 4. t. m. je v St. Lovrencu ob Temenici obhajal svojo biserno mašo, 60 letnico mašništva, upokojeni župnik g. Ivan Šašelj. St. Lovrenška fara je g. bisernemu mašniku priredila lepo slovesnost, ko je iz svoje hiše stopal v cerkev. Biserni mašnik, ki je letos dosegel že častljivo starost 85 let, je še čil in krepak ter še vedno piše in zbira dragoceno gradivo našega narodnega blaga in slovenskega narodopisja, pa tudi iz naravoslovja. Njegova dela so velike znanstvene vrednosti. Veseli nas, da je častljivi jubilat od vsega začetka zvest sotrudnik tudi našega lista. Zato se »Domoljub« prav iskreno pridružuje vsem častilecem gospoda jublanta ter mu voči še dosti zdravih in blagoslovljenih let.

Zlatomašnik Matija Kastelic

V soboto, dne 10. julija je v ljubljanskem zavetišču sv. Jožefa pel svojo zlato mašo g. Matija Kastelic, ki je več ko 30 let pasel duše v Dolu pod Ljubljano. Dasi bolan, je blagi gospod vendarle učakal ta jubilej. Prav gotovo je ta dan kot dobri pastir še posebno goreče molil za svoje nekdanje ovčice in farane, kateri so ga ljubili in spoštovali kot svojega očeta. Zelimu mu, da bi doživel zdrav in svež čas, ko bo kot zlatomašnik spet lahko stopil med nj.

d Zlato sv. mašo je obhajal te dni znani dolgoletni primorski župnik msgr. Andrej Furlan. Na mnoga leta!

d Obletnica umora župnika g. Omahna. 7. julija je minilo eno leto, odkar so partizani odpeljali in umorili dragatuškega župnika g. Jakoba Omahna. Mučeniku večna slava!

d Neumnosti sovražne propagande. Angleški »Daily Mail« ima čez celo prvo stran naslednje naslove: »Duce je sprožil nov val terorja v Italiji, italijanska policija ima vsa polnomočja.« Uredništvo pa je z vidnimi črkami pripisalo: »Policijci nasilje vlada nad v« Italijo. Mussolini je včeraj podelil

načelniku italijanske policije izredna pooblastila, da bi okrepil notranjo fronto in zagotovil javen, red.«

d Najvišje cene za krompir in olivno olje. Visoki komisar je odredil naslednje najvišje cene za olivno olje: Pri prodaji na debelo za 100 kg 1500 lir franko skladišče, užitnina vračunana; pri prodaji na drobno 15 lir za liter, franko trgovina; vstete so vse druge dajatve. — Nove najvišje cene za zgodnji krompir. Visoki komisar je za uvoženi zgodnji krompir določil najvišje cene takole: na debelo za 180 kg 195 lir, franko skladišče, vključno javne dajatve; na drobno 240 lire za kilogram.

d Za prvi letnik uršulinskega učiteljskega v Ljubljani naj se vpsljejo prošnje do 1. avgusta.

d Zaradi nenadne nesreče je umrl italijanski divizijski general Mario Cerebri. So ga šteli med najbolj cenjene generale kraljevega letalstva.

d Še ena nasprotnikova bedastoča. Nekateri londonski listi pišejo, da je pred nekaj tedni prišlo do oboroženih spopadov med nemškimi vojaštvom in italijanskimi kmeti v Battipaglij. Nemško vojaštvo je imelo — trdijo londonski listi — hude izgube. Potem je tudi še neka agencija, ki trdi, da so v Italiji prišli in zaprli še nadaljnje fašistične funkcionarje.

d Pestra in učinkovita procesija. Na praznik Sv. Rešnjega Telesa je nadškof Margotti ob 10 dopoldne imel slovesno pontifikalno mašo v stolnici. Ob pol 7 zvečer se je pomikala velika procesija z Najsvetejšim po glavnih mestnih ulicah. Zaključila se je s slovesnim blagoslovom v stolnici. Vodil jo je nadškof v spremstvu kaplitja, celokupne duhovščine in velike množice vernikov. Sprevod je bil zelo pester in učinkovit, ker je bilo v njem mnogo mladine iz katoliških organizacij in zavodov.

d Novomašnik - jezuit. G. Ivan Rustja, S. J., bo 15. julija posvečen v mašnika v Turinu, kjer je do zdaj študiral. 25. julija bo pel svojo prvo sv. daritev v rodni vasi, ki bo v teku enega leta obhajala že drugo novo mašo. Živel!

d Z enkratnim ribolovom v reki Po (Padu) pri Valenci so tamonjski ribiči nekega dne nalovili nad 50 metrskih stotov najrazličnejših rib. Mnoge so tehtale tudi nad 2 kilograma.

d Ustanovni občni zbor društva »Mali gospodar« je bil 4. julija v Trebnjem. Zanimivo predavanje je imel odposlanec zveze Inkert Alfonz.

d Dovoljena je prodaja svilenih copat, vendar jih ne smejo računati višje od 45 lir za odrasle in 30 lir za mladino.

d Nihče ne sme imeti v zakloniščih olja, petroleja ali sveč.

d Za novega izrednega komisarja v občini Smarjeta je postavljen Florijan Zorko.

d Velike povečane fotografije po vsaki sliki izdeluje lično in solidno FOTO BEM, Ljubljana, Wolfova 6.

d Popis žimnic in blazin. V »Slovencu« bemo: Rimski Uradni list je objavil odlok z dne 2. julija 1943-XXI glede popisa volne za žimnice, ki je stopil v veljavo. Odlok določa, da morajo vsi lastniki in upravitelji hotelov, gostišč, penzionov ter vsi, ki se kakor koli bavijo s prenočevanjem potnikov ali z oddajanjem sob v smislu zakonitih določil, v 15 dneh po dnevu objave tega odloka pokrajinskemu sindikatu gostišč pri pristojni pokrajinski fašistični zvezi trgovcev prijaviti število žimnic in blazin, ki jih imajo v obratu.

d Za okrožnega civilnega komisarja v Kočevju je imenovan Senior M. V. N. S. Ludovico Maffei. d Ljubljanski tramvaj je do smrti povozil čevljarskega mojstra Avgusta Slapničarja.

d Ljubljanski ponesrečenci. Na krožni žagi si je obrezal prste desne roke 28 letni delavec Ivan Novak. — V levico se je usekala 50 letna postrežnica Jožefa Bratuževa. — Marjana Haslerjeva, 16 letna delavka, je padla po stopnicah. Zlomila si je desno nogo. — Upokojeni železničar, 78 letni Ivan Merjasce je obiral lipovo cvetje. Padel je z lestve in si zlomil desno nogo. — Pri nakladanju desk je padla 48 letnemu klapecu Antonu Kavšlu debela deska na levo nogo in mu jo hudo poškodovala. — Neža Bizjakova, 80 letna čevljarjeva žena je padla in si zlomila desno nogo v zaplestju. — Radelj Milan, 4 letni sin trgovskega poslovođa, je padel. Dobil je poškodbe po glavi.

d Nesreča ne počiva. Šestletni sin sluga na Rudniku Valentinič France je padel in si zlomil desno ključnico. — V Velikih Laščah se je 49 letna posestnica Peterlin Rozalija močno opekla po desni nogi. — V Prečni je 18 letna posestnikova hčerka Jožica Osolnikova padla in si zlomila desno nogo. — Z zlomljeno desno nogo so pripeljali v bolnišnico 78 letnega železničarja Ivana Merjasce iz Ljubljane, ki je pri obiranju lipovega cvetja padel z lestve. — V gozdu je padel in si zlomil levico

13 letni sin posestnika Viktor Mehle iz Slivnice. — 46 letnemu klapecu Antonu Pavšlu iz Ljubljane je na levo nogo padla deska in mu jo hudo poškodovala. — 50 letna posestnica Jožefa Bratuževa iz Ljubljane se je vsekala v levico. — Na krožni žagi si je porezal prste na desnici 28 letni delavec Ivan Novak iz Ljubljane. — Z zidarskega odra je padel 16 letni delavec Franc Barkelj iz Device Marije v Polju in dobil notranje poškodbe. — Po stopnicah je padla in si zlomila desno nogo 18 letna delavka Marjia Haslerjeva iz Ljubljane. — 40 letni posestnik Alojzij Kolaša iz St. Vidu pri Stični je padel s čenčnje in si zlomil desno. — 52 letni posestnik Jože Pakj iz St. Vidu pa je padel z voza in si zlomil levico. — Na Uncu pri Rakeku je 12 letni delavec sin Edi Ilesič obiral lipovo cvetje. Padel je z lipe in si zlomil obe nogi. — V Tomačevem pri Ljubljani je padel pod voz štiriletni delavec sin Janezek Kavčič. Dobil je hude notranje poškodbe. — V Logatcu je padla po stopnicah in si zlomila desno roko triletna krojačeva hčerka Jožica Mihčevčeva. — Na Javorju, občina Sostro, je padla in si zlomila desno 8 letna posestnikova hčerka Anica Smrekarjeva.

Okrog sosedov

s Kdor ne uboga, ga bo tepla nadloga. Srbski ministrski predsednik general Nedić je po radu pozval preostale pristaje pobeglega vodje Draže Mihajloviča, naj se vdajo, sicer bodo prav tako kakor komunistični partizani brez usmiljenja uničeni. Na mnogih političnih sestankih in zborovanjih, ki so bila v zadnjem času v jugoslovdni Srbiji, je tudi minister za narodno gospodarstvo dr. Milorad Nedeljković pozival prebivalstvo k borbi proti odmetnikom, poudarjajoč, da je vlada sklenila z vsemi sredstvi varovati prebivalstvo pred početjem pristaje Draže Mihajloviča in komunistov.

s Ko je hotel ogenj pogasiti. Jožef Veselak iz Celja si je na samovarju kuhal večerjo. Nenadno se je vnela v bližini petrolejska posoda. Veselak je hotel ogenj pogasiti, pri tem pa se je tako opeknel po nogah, rokah in glavi, da so ga morali z reševalnim avtomobilom odpeljati v bolnišnico.

s Padec cen hrvaškega vina. Hrvaško časopisje poroča, da so pričele v posameznih hrvaških krajih v zadnjem času znatno padati cene staremu vinu. Medtem, ko je bila cena vinu pred dnevi v vinski trgovini na veliko še 190 do 200 kun za liter, je sedaj padla že na 170. Razlog padanju cen je v zboljanju prometa ter zanesljivejšemu dovozu novih količin vina ter v dobri letini, ki jo pričakujejo letos povsod v hrvaških vinorodnih krajih.

s Zlato sv. mašo bo daroval 25. julija v frančiškanski cerkvi v Požegi na Hrvaškem bivši belgrajski nadškof o. Ivan Rafael Rodić. Še mnogo blagoslovljenih let!

s Z mlatilnico ni šale. Komaj vsemletna učenka Marjetica Silec iz Spodnje Nove vasi se je sukala okrog mlatilnice. Nenadoma jo je mlatilnica zgrabila in ji odtrgal desno roko. Poleg tega si je zlomila tudi nogo nad kolonom.

s Boj s črnoborzi. Na vseh belgrajskih tržnicah so v zadnjem času postavili sramotne odre, kamor bodo privezovali in postavljali tiste prekupevalce, ki bi predrago prodajali svoje blago ali pa ga odtegovali prodaji na trgu in rajši dajali črni borzi. Prav tako kazni so izvršili sredi junija na največji belgrajski tržnici, na »Jovanovi pijaci«, kjer so zasatili nekega prodajalca in nekega okoliškega kmeta, ki sta poskušala skriti vrečo krompirja in vrečo graha v bližnjo klet. Oba sta bila privezana vsak po en dan na sramotnem odru. Razen tega bosta pa še kaznovana od osrednjega urada za cene.

s Ureditve oddaje zgodnjega krompirja na Gorenjskem. V gorenjskih krajih, kjer je bilo prej v navadi trgovanje na trgu, je to še nadalje dovoljeno, toda samo, če se oddaja zgodnji krompir po veljavnih določilih. V izrazito kmečkih občinah lahko pridelovalci krompir prodajajo naravnost odjemalcem, ki bivajo v tisti občini, toda tudi proti izročitvi veljavnih izkazov. Časopisje podrobno navaja določbe o razdelitvi krompirja. Kaj pa pri nas?

s Za Srbijo. Listi poročajo, da je mednarodni odbor nemškega Rdečega križa v inozemstvu pripravljen za civilno prebivalstvo v Srbiji 1100 ton živil, po večini mesa, riža, fig, oliv in mila. Prva pošiljka je že prispela v Beograd, v kratkem pa upajo, da bo vseh 110 vagonov na razpolago.

POBEGNI UJETNIK

PRIGODE UJETEGA NAPOLEONOVEGA VOJAKA

Nekako sredi drugega tedna na morju nas je zajel vihar — prav vrtočliva reč, ki pa je kmalu minil, ker so nas dosegli samo konci neurja.

Sreče se mi je nagnilo h kapitanu Colenso in drugo jutro, pod zmernim morskim vetrom pluli dalje, sem stopil k njemu, da mu čestitam, ker se je bila ladja tako dobro držala.

»Veste,« je rekel raztreseno, »stara gospa se je prav dobro okoristila z vremenom.«

Toda naslednji dan je moje spoštovanje do tega možaka do malega kar izginilo. Sedeli smo v kabini pri jedi — kapitan na čelu omizja in kakor v polsnu glodal svoj prepečenec — ko je Ruben Colenso, njegov najstarejši in prvi častnik na ladji pomolil slovesni obraz skozi vrata in javil jadrenico v oddalji kake štiri morske milje na odvetni strani. Odsel sem s kapitanom na krov. Tuja ladja, skuner, je stala tam, ko so jo bili zagledali. Zdal pa se je pripravljala, da bi nam odrezala pot. V oddalji dveh milj — v tem je bila ura že dve — sem videl, da je razvila britske barve.

Tiste zastave niso nikoli šivali na Angleškem,« je dejal Colenso, ko jo je nekaj časa gledal skozi daljnogled. Rahla rdečica mu je zalila lica, ki so ponavadi bila one blede slonokoščene barve, ki jo imajo stari ljudje, pa tudi na moštvo sem videl znake pritajenega vznemirjenja. Razdelili niso bili nikakih nožev, ni-

»Tiste zastave niso nikoli šivali na Angleškem.«

so prinesli smodnika iz ladjinega prostora, sploh se ni zgodilo prav nič, da bi pripravili »Lady Nepean« za boj. Vozili smo dalje, ne da bi krenili za eno črtico od svojega pravca, in smo kmalu bili v isti smeri s skunerjem, kar je leta iznenada razvil zvezdnato zastavo in nam poslal topovsko kroglo, ki je pred ritem padla v vodo.

Debelo sem gledal kapitana Colensa. Mar je imel namen vdati se brez boja? Zamenjal je bil daljnogled z govorilnim rogom; prešinila me je mrzla sumnja, polna zaničevanja. Ta človek je bil tu, da izda svojo zastavo. Ozrl sem se kvisku: na jamboru se je vila britska zastava. Ko pa sem se okrenil, sem prej čutil, kako se je zabliškalo iz topa tam, kot sem videl, obenem pa sem slišal, kako je krogla zaprasketala v vodo, iznenadeni Amerikanci pa so okrenili ladjo in ustrelili iz vseh topov ene strani.

Ne vem, ali je moj pogled vzdramil kapitana Colensa ali so to storili strelci iz topov. Ko pa se je dim privlil čez nas, sem ga videl, kako je izpustil govorilni rog in planil k zadnji ograji, kjer je bila pritjena vrstica za zastavo. Izdajica je bil pozabil spustiti dol zastavo!

Bilo pa je prepozno. Ko je še širil z vrhovo, so jeli streljati s puškami in krogle so žvižgale po zadnjem krovu. Colenso je zakrilil z rokami po zraku, se zavrtel naokoli in se zrušil vznak na krmajru pred noge, padajoča zastava pa se je počasi zgrnila čez njega, kakor da bi zakrila njegovo sramoto.

Streljanje je naenkrat prenehalo. Stal sem na svojem mestu, deloma poln sočutja deloma na njegovu, ko je pritekla neka žena — bila je Sangujara — jokala in pokleknila zraven njega. Vi-

del sem, kako je izpod rdečih gub zastave pričuril tenak pramen krvi. Počasi je lezel po deskah krova, se obotavljal ob sklepu in se od tod razvil v mlakuzo čudne oblike. Ves zavzet strme gledal temno liso, kar sem se zavedel, da govori nekdo z menoj, in sem videl pred se boj nekega mršavega Amerikanca upadlih lic.

»Ali slabo slišite, tujec? Ali naj še enkrat ponovim? To je pa že preveč!«

»Ali slabo slišite, tujec?«

»Kar se tega tiče, vam še malo ne ugovarjem, gospod.«

»Povrh vsega pa še »Lady Nepean«! Je tisti tam kapitan? Mrtev, kaj? Zanj čisto dobro, čeprav bi rad malo govoril z njim, da bi izvedel, zakaj da je prav za prav to storil.«

»Storil? Kaj pa?«

»Da je pripeljal »Lady Nepean« v te vode, ko vendar vsak človek lahko preračuna, da komodor (poveljnik oddelka vojnih ladij) Rodgers ne more na noben način biti dalje kot v Rhode Islandu. Za vraga, ženski pa imate v resnici dosti na krovu! V resnici so zdaj tri teh rev klečale na tleh in objokovale padlega kapitana. Moštvo je bilo vdano — orožja niso imeli, da bi ga oddali — in je stalo zbrano na srednjem krovu, kjer jih je stražila straža Yankeejev.«

»Prosim, oprostite, kapitan —«

»Seccombe, gospod, mi je ime. Alfons Q. Seccombe s skunerja »Manhattan«.«

»Veste, kapitan Seccombe, potnik sem na krovu te ladje, in niti ne poznam, kakšno nalogo da je imela, pa tudi ne vem, zakaj da jo je vodil na način, da me zaliva rdečica sprico vaše zastave, kakor pa imam vzrok sovražiti, mimogrede povedano.«

»No, no, pa me vendar ne mislite prekaniti?«

Gledal me je radovedno. »Vi niste videti, da bi bili Anglež.«

»Upam vsaj, da ne! Jaz sem Vicomte Anne de Keroual de St. Ives in sem pobegnil iz angleškega ujetništva.«

»Sreča za vas, če lahko dokažete.« Ozrl se je in zaklical: »Kdo je prvi častnik na tej ladji?«

Ruben Colenso je stopil naprej. Iz rane na glavi mu je bila tekla kri po licih in se strčila, vendar je stal vzravnano.

»Odpeljite ga dol v ladjo!« je ukazal kapitan Seccombe. »Vi pa, gospod, ne vem več imena, pjdite naprej! Zavoljo tele zadeve bo eden ali drugi izmed nas visel.«

Sedel je ob zgornjem koncu mize v kajiti in pljuval na vse strani. »Zdaj pa, gospod, ste vi ali ste bili prvi častnik na tej ladji?«

Ujetnik je stal med dvema stražama in se nervozno igral s čepico.

»Ali ste tako prijazni, gospod, in mi povejte, ali je moj oče padel?«

»Mislim, da je mrtev. Zdal pa pazite, gospod Colenso mlajši. Zlodjevo je, kratka pot do drevesa za jadro, in mislim, da vas nemara obvarujem pred nepotrebnimi lažmi, če vam povem, da je lani v avgustu »Lady Nepean«, poštna ladja pod kapitanom Coleansom, namenjena v Halifax namerila pri Novofundlandskih plitvinah na amerikkasko kapersko ladjo Aitchcock in jo po dveurnem boju pognala v beg. Ste bili takrat na krovu?«

»Vodil sem top na zadnji strani ladje.«

»Pa dobro. Drugi dan pa je namerila, ko je bila še vedno v bližini Plitvin, na fregato »President U. S. A.« pod poveljstvom komodora Rodgersa, kateremu pa se je vdala brez upora.«

»Prej smo že vrgli pošto v morje.«

»Res, to ste storili. Vzlic vsemu pa je levo-srčni junak ravnal z vami, kot zna le pravi sin svobode.« Glas kapitana Seccombe je postal prav govorniški. »Obljubil je tudi, da pošlje vašega očeta z vsem moštvo vred in vse potnike z vašo lastno ladjo nazaj na Angleško, in sicer ker ste mu prisegli, dali svojo sveto častno besedo, da se bo vaša ladja vrnila v bostonsko lukso z enakim številom amerikkaskih ujetnikov iz Angleške. Vse to je vaš oče prisegel na Stari in Novi testament, na vsakega posebej in skupaj na oba, in »Lady Nepean« je vpricho celega sveta odpulila domov kot jagnje iz volčjega žrela. Kako pa je vaša pasja vlada spoštovala to velikodušno zaupanje? Na tak način, gospod, da bi rdečica zalila lica najnavadnejšega odvetniškega pisarja! Ona ni priznala obveznosti! Razglasila je, da ne prizna zamenjave ujetnikov na visokem morju in pod to pretezo so ta krivoprisežni trinog in njegovi biriči zavrgli prisego vašega kapitana in pridržali ladjo. Zdal pa, gospod Ruben Colenso, mi morebiti pojasnite, kake ste mogli biti tako predrzni, da ste se približali na dobrih dvesto milj obali, kjer ime vašega očeta slabše diši kot govno.«

»Vrniti se je hotel, gospod.«

»Kako?«

»Nazaj v Boston. Veste, kapitan, oče ni bil bogat, ampak prištedil si je bil nekaj. Svoje službe ni več prevzel, kajti vsa zadeva ga je grizla v srcu. Vsi smo imeli očeta zelo radi. Bili smo ena sama velika družina, čeprav so nekateri imeli žene in otroke in nekateri delali v rudnikih pri Redruthu.«

»Ostanite pri stvari.«

»Ostanite pri stvari!«

»Saj sem ravno pri stvari, kapitan. Vrnil se je. Po vseh tistih bojih »Lady Nepean« ni bila več dosti vredna. Za dvanajst sto funtov je imela biti prodana. Kupili smo jo za enajst sto funtov s topovi vred. Popravila pa so veljala morebiti še kakih sto in petdeset funtov. Vse račune najdete v računskih knjigah v stenski omar. Oče si je bil prihranil kakih pet sto funtov, morebiti tudi nekaj malega več.«

Kapitan Seccombe je potegnil bedra z mize, pahnul stol nazaj in napol vstal. Navsezadnje je imel Amerikanec dovolj sape, da je lahko žvižgal.

»Zavoljo te reči bom moral še nazaj v Boston, čeprav to nekaj velja. Odločil bo komodor Bainbridge. Prosim, sedite, gospod Colenso.«

»Hotel sem samo vprašati, če smem za hip na krov, preden me denete v okove, da vidim, kako je z očetom,« je odvrnil ujetnik prosto.

(Nadaljevanje prihodnjik.)

Sežiganje mrličev

Mrliče so sežigali na grmadi že v starih časih. Dandanes je podobno sežiganje mrličev v Evropi v navadi na boljše, kadar trupel ni mogoče naglo djati v zemljo, ali pa ob velikih epidemijah.

Sežiganje mrličev novejši dobe je po pravem sežiganju mrličev na grmadi prevzelo samo ime. Današnja upepelitev mrtvecev v krematorijih obstoji namreč v tem, da v posebnih pečeh do višine 950 stopinj segreti plini truplo kemično razkroje. Mrlič kot tak s plamenom ne pride v dotik. Prepili v peči je tako velik, da odnese s seboj v dimnik tudi pepel rakve, obleke itd., ker je ta okrog štirikrat lažji kakor kostni pepel, ki ga ostane od celega mrliča komaj 1,5 do 2 kg, to je 1—1,5 litra. Pepel spravijo v posebno pepelno posodo (žaro), ki jo s primernim napisom uvrste v posebnem oddelku za žare.

Katoliška cerkev sežiganje mrličev po krematorijih ne odobrava, saj upepeljevanje trupla ni samo ostanek paganske dobe, ampak se sežiganje tudi nemalo upira človeškemu čustvo- vanju ob smrti ljubljenih staršev, sorodnikov in

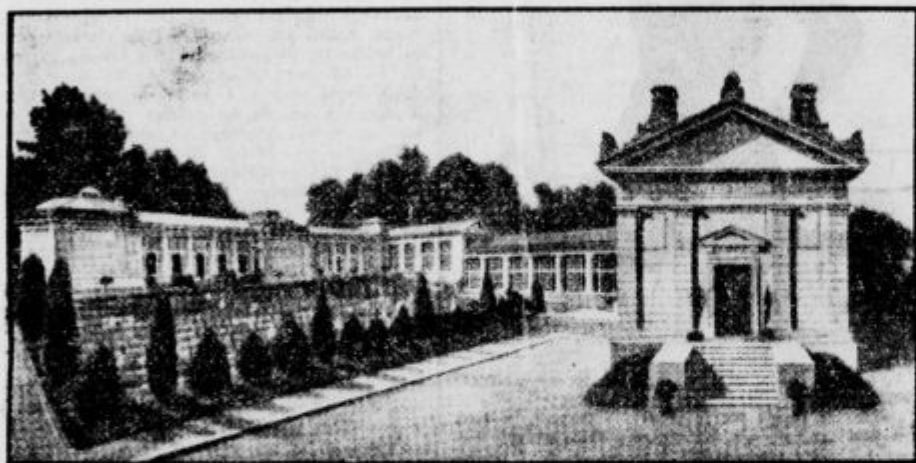
prijateljev. Sežiganje umorjenega trupla sodi- ščem iz umljivih vzrokov mnogokrat onemogoči pravičen pravdorek. Da bi pravilno pokopano truplo širilo nalezljive bolezni in zastrupljevalo vodo, danes le redko kdo verjame, čeprav za- govorniki krematorijev, take in podobne trditve na vso moč razširjajo.

Končno so razni krematoriji in njihove no- tranje naprave neprimerno dražje od naših ka- toliških pokopališč. Pa tudi pogrebni stroški niso majhni, saj je treba za sežig trupla, ki traja poldrugo uro, samo koksa do 300 kg. Kje je pa še vse drugo!

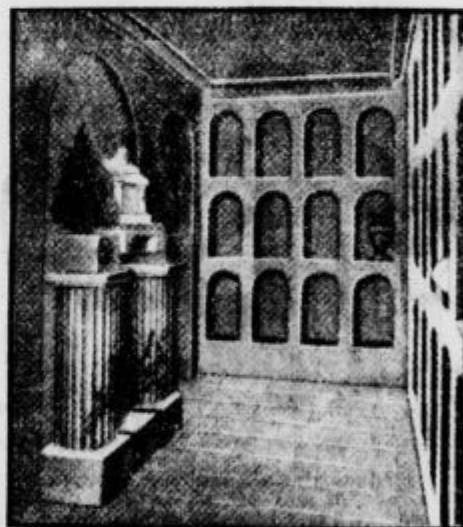
Prvi novodobni krematorij v Evropi je do- bil Milan leta 1876. Prvi nemški krematorij so sezidali leta 1878 v Gothi. V Nemčiji je bilo pred vojno 69, v Švici 17, v Angliji 16, v Fran- ciji 10, v bivši Češkoslovaški 8 krematorijev, V Indiji sežgo še vedno večino trupel na grmadi, podobno na Japonskem, vendar ne očit- no, temveč v posebnih v ta namen zgrajenih množestvenih pečeh, ki jih ima »Dežela vzhajajočega sonca« kar v 40.000 mestih in vaseh.

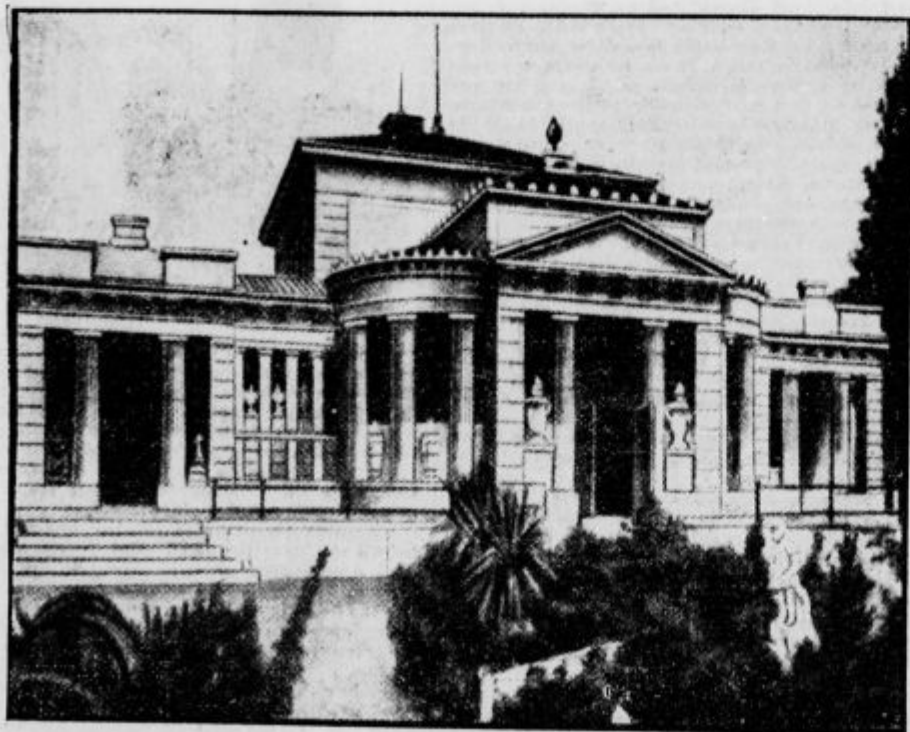
Upepelitvene peči na enem izmed japonskih pokopališč

Krematorij v Milanu

Dei dvorane za shrambo pepelnih žar v Berlinu

Pogled na krematorij in dvorano za shrambo pepelnih žar v Sant Gallnu v Švici

Sežiganje mrličev na grmadi v Indiji

KRALJIČEK

Ljudska povest. Področje France Premrl.

Silno počasi so potekali trije tedni in potem je prišlo do odločitve. Iz uradnih spisov, ki jih je poslal gorjanski sodnik obenem z zelo ugodnim spremnim pismom za obtoženca v mesto, in po zaslišanju mnogih prič je spoznalo višje sodišče obtožbo za popolnoma ničeno in nezadržano in ne le ni izročilo zadeve porotnikom, ampak je obtoženca končno veljavno oprostilo in ga takoj izpustilo iz ječe. 12. septembra, pozno zvečer, je Kraljiček zopet stopil v svojo hišo.

XV.

V naslednjih dneh ni naredil mladi urar nobenega koraka iz hiše. Skoraj na skrivaj je šel v nedeljo k zgodnji maši in se je vrnil nato takoj zopet domov. Ni pa mogel zabraniti, da se bi prihajali ljudje k njemu pogostejše kot kdaj koli. Deloma so ga obiskovali iz radovednosti, deloma iz prijaznosti, toda vsi pod pretezo, da bi dali kaj popraviti ali bi kaj kupili. Nekateri so pomilovali po nedolžnem preganjanju, drugi so zabavljali čez neopravičljivo postopanje Gabrščekove zlahte. Tu ni tudi Kraljiček vedno zamočel svoje sodbe in ušli so mu elasti proti peku in Klančarju taki izrazi, ki niso bili nič ljubeznivi... Od Majde, svoje neveste, je menil, da bi smel pričakovati, da bi prišla kaj sem in se z njim pogovorila o vsem, kar se je pripetilo. Toda nikdar več ni šla mimo njegove hiše, in ko se je zopet prikazal v javnosti, se mu je očividno izogibala. Tedaj ji je napisal naslednje kratko pismence:

»...pridi jutri popoldne...«

»Ljuba Majda! Povsod se mi umikaš, da ne moreva priti skupaj. Zakaj pač? Med nama se ni nič spremenilo. Moja ljubezen je ostala, kot je bila, in tako upam, da tudi tvoja. Mene se ti ni treba nič bati, povedal ti bom samo ljube stvari. Toda govoriti moram na vsak način s teboj: zato Te srčno prosim, priti jutri popoldne okrog štirih na Rodne pod podružnico Sv. Marka, kjer me boš dobila. Medtem Te iskreno pozdravljam in ostajam iz vsega srca Tvoj Janez.«

Rodne so zeleno, tu pa tam z grmovjem in drevjem porastlo pobočje, ki se vzpenja nad bistro Tolminko proti prijazni podružnici Sv. Marka, za katero se začena dvigati bolj strmo gorovje. Od tu je prav lep razgled dol na trg in na vso slikovito gorjansko okolico. Nekoliko nad potjo, ki pelje po bregu od Polubinja proti Zabčam, je bilo na lepi razgledni točki v senci brez počivališče, kjer so stale tri prepele klopi in pred njimi majhna, trhla mizica. Tu je sedel Kraljiček že dolgo pred četrto uro naslednjega popoldne in se hrepeneče oziral navzdol

po poti, po kateri bi imela priti Majda. Toda zdelo se je, da čaka zaman. V farnem zvoniku je bila ura štiri, četrt, pol petih, a deklice še vedno ni bilo videti. Že je izgubljal vsako upanje, ko je zaslišal za seboj korake in Majda je stala pred njim.

»... in se hrepeneče oziral navzdol...«

»Pozdravljena, predragi! Odkod pa prihajaš? Je zaklical veselo iznenaden.
»Tam iz Poljubinja prihajam.« je odvrnila, »ali si mene čakal?«
»Da, že dolgo; toda nič za to — da si le tul! Daj, u sedi se.«

V dekletovem srcu se je vzbudilo toplo sočutje, ko ga je bliže pogledala. Bil je strašno upadel in je imel bolešno blede barvo na obrazu; samo njegove kot nebo modre oči so sijale še vedno z nekdanjim bleskom. Toda nekoliko v zadregi, nekoliko iz previdnosti je zatajila Majda svoje gorko čustvo in se je le bežno dotaknila njegove roke, katero ji je ponudil. Nato sta si sedela nekaj časa molče nasproti na klopih, vsak na eni strani mize. Kraljiček je nekajkrat požrl slino, nato je rekel:

»Majda, prestal sem hude čase.«
»Jaz nič lažjih.« je odvrnila.
»Ti? Kako neki? Ali se ti je kaj pripetilo?«
»Mar meniš, da imam srce iz kamna? Nečast, sramota zaradi tebe, strah, silni dvomi — to je pač dovolj.«
»Kaj? Ti si dvomila o moji nedolžnosti?« je vzkliknil, »tudi ti, Majda?«
»Ne, razumi me prav... Dvomila sem, če boš oproščen — strašno sem se bala.«
»Zakaj si pa potem proti meni pričala? Tvoja izpoved je bila najbolj nevarna zame. To me je bridko zadelo.«
Deklica je močno zardela in ni našla nekaj časa nobenega pravega odgovora. Nato je pa kljubovalno odvrnila:

»Zakaj si mojega očeta tako hudo razžalil in ga sramotil z grdimi psovskami?«
»Majda, menim, da so me tvoj oče in tvoji sorodniki še veliko huje razžalili in me najgrše sramotili.«
»Oče je strašno jezen nate.«
»Jaz nič manj nanj — in bolj upravičeno, kot menim.«
»Oče ne mara o najini poroki nič več slišati.«

»In ti, Majda?... Ti?... Ali me hočeš tudi ti zapustiti?« je zaklical, tresoč se po vsem telesu.
»Ne, Janez, jaz ti ostanem zvesta... Toda morava počakati.«

»Čakati, čakati! Kako dolgo pa še?«
»Dokler ne pride imovinska zapuščina strica Jerneja na dan.«
»Ta ne pride več na dan. Na to lahko čakava sto let.«
»Tako? Tako? — To veš torej čisto gotovo!«
»Majda! — Sedaj zopet dvomiš nad menoj. Če nimaš nobenega zaupanja do mene, je konec moje sreče.«

»Saj ti zaupam... Toda odkod moreš ve-
diti, da se zadeva več ne razjasni?«

»Tako brez konca in kraja so že povsod povpraševali, pisarili in iskali — uradi in tvoji sorodniki —, da ni več najmanjšega upanja, da bi prišlo še kaj na dan.«

»In vendar pride na dan. O tem sem prepričana. Počakati moramo.«

»Vse čakanje je v nesrečo. Če bi ne bila tako dolgo čakala, bi nama bilo prihranjenega mnogo gorja.«

»Vendar ne boš resno zahteval, da se sedaj, ko je komaj pravda končana, takoj poročiva?«
»Da, to zahtevam. Nobenega tedna nočeva več odlašati. Moram to zahtevati!«

»Ali si ob pamet? To bi zbudilo silno pozornost. In bilo bi osramočenje za mojega očeta in sorodnike.«

»Tvoji sorodniki se tudi niso nič pomišljali, ko so me pahnili v veliko sramoto. Moja čast ni nič manj vredna kot njihova. Ravno s poroko mi lahko pripomoreš do časti. In to upam od tebe.«

Majda je gledala nekaj časa mračno v tla, nato je rekla:

»Ne gre za tvojo čast, ampak tudi za mojo. Midva sva bila ono noč, ko je stric Jernej umrl, dolgo časa sama v hiši. To vedo ljudje. Če se sedaj poročiva, bodo s prsti kazali name in govorili, da sem ti ono noč pomagala spraviti v kraj stričevo zapuščino, in sedaj da ne morem več čakati, da se usedem v bogato gnezdo.«

»Tega ne bo nihče govoril razen tvojih sorodnikov... Toda ti, ti, Majda, me sumničiš sedaj znova.« je potožil; »še vedno ne verjameš v mojo nedolžnost.«

»Pač, v tvojo nedolžnost verujem; toda ne sme se pripustiti niti slabega videza.«

»Kjer ni nič slabega, ni tudi slabega videza... kvečjemu pri zavistnih ljudeh. Ti pa moraš z menoj držati, Majda, popolnoma z menoj.«

»Gotovo da... Samo... samo... Brez ozira na vse drugo, je najina poroka za sedaj nemogoča. Moj oče tega ne privoli.«

»Ti tudi ne bo nikdar privolil, pa čakaj, dokler hočeš... Toda ti si že nekdanj prejel rekla, da hočeš iti k bratu svoje matere Boštjanu v Srednje in tam ostati. Naredi to. Tam bi se lahko zglasila za oklice in potem bi se kje, na primer na Sveti gori, na tihem poročila.«

Deklica se je globoko zamislila; čez nekaj časa pa je rekla:

»Ne, to ne gre, nikakor ne gre. Oče bi me preklel.«

»Tega ne stori, ker te ima preveč rad. In če bi to tudi storil, ne princse krivična kletev nobene škode.«

Sedaj se je delalo deklo na videz, kot do hoče jokati; pa ji ni šlo zares na jok, česar tudi Kraljiček ni prezel. Kmalu pa se je zopet umirila in nevoljno zaklicala:

»Medtem se že postarava.«

»Zakaj bi pač morala s poroko tako hiteti? Ali je taka sila?«

»Zato, ker te imam rad in ker zahteva to moja čast. Samo ti mi moraš zopet popolnoma pridobiti moje čast, če se z menoj poročiš. Tudi nima čakanje nobenega smisla. Nihče ne ve, če in kdaj pride zapuščina mojstra Jerneja na dan. Lahko traja deset let in še več. Medtem se že postarava.«

»Tedaj počakajva vsaj eno, dve leti, da bo zrasla trava čez vsa zadeva.«

(Nadaljevanje prihodnjik.)

Iz življenja za življenje

Čenče in čveke

Čenče in čveke so male in velike, kakor so pač velike in male — klepetulje. Saj vi tudi včasih klepetate? To je gotovo. Vendar mislim, da ne klepetate iz zlobe, nego samo zato, ker se niste prej posvetovale s svojim srcem. In kaj pravi srce vašemu klepetanju in opravljani? Ste že razmišljale o tem? Saj menda ni med vami nikogar, ki bi mislil, da stori dobro delo, ako raznaša in pripoveduje čenče in čveke!... »S tem opozarjamo druge na grdobijo.« Čigavo grdobijo? Na svojo lastno? Ne, klepetulja govori samo o tem, kar so drugi zagrešili. Mislite li res, da nam kaj pomaga, ako nam kdo zašepeta na uho, kako se je Lizika nalagala materi, ali kako Milkin brat vsako noč pozno pritava domov? Nič nam ne koristi to. Nasprotno, čim več slabega čujemo o drugih, za tem boljše imamo sami sebe. In čim bolj volunimo okoli drugih, tem manj se brigamo zase. Saj menda ne mislite, da tako klepetanje pomaga onim? Oni vendar tega ne slišijo, ker je šušljanje tajno. In veste, kaj je najhujše pri tem? Ker klepetanje ne izhaja iz ljubezni, mu ni nič sveto. Beseda se ne drži resnice in vse zavije; oni pa, ki poslušajo, veruje najraje ono, kar je prav grozljivo. So klepetulje in klepetci, ki ne bi mogli umoriti muhe, pač pa morijo svoje soljudi s tem, da jim kradejo dobro ime in pripovedujejo o najmanjši njihovi napaki divje reči. Na primer, kaj je prijatelj njihovega bratranca slišal od svoje žene, kateri je pravila služabnica, kaj je ušla perica, ko je prisluškovala pri vratih... to raznašajo po soseski, in ko oni, ki si je zadevo izmislil, reč zopet čuje, ne spozna več v tej čveki svoje čenče. Da, vi se smiejete. A vi ne veste, kolika je armada lahkomišelnih klepetulj in klopotev, ki raznašajo neumne malenkosti samo za zabavo!

Gotovo ste že kdaj čitali v listih oglaš »Najhujši reumatizem vam ozdravimo...«. A veste, kako ozdravite vi od čenčanja? Uganite!... Ako slučajno izveste, kaj so o vas klepetali in kako so vas zdelali; saj je vaša slika tako izpremenjena, da prebledite od groze, da je taka potvorba mogoča. O, to rado pomaga.

Veliki cerkveni učenik Avguštin je zapisal o svoji materi, priprosti ženski iz ljudstva, da je bila niena najlepša poteza, da ni nikdar o nikomer pripovedovala opravičljivih in žaljivih reči. Poslušajmo, kaj pravi: »Kadar se je prisotna prijateljica izražala s strastnim sovraštvom o odsotni nasprotnici, mati ni odsotni znanki nikoli nič povedala; le dobrodušno je prigovarjala, da bi prišlo do sprave.«

Vidite, dva tisoč let je že skoraj minilo, in vse klepetulje tistega časa so pozabljene; tei vzorni materi pa je postavil sin večni spomenik, in mislim, da je ni med vami ene, ki ne bi bila rada njej enaka.

ROMAN V SLIKAH

izide v lepi, veliki knjigi (obsog 214 strani) in bo veljal:

mehko vezana izdaja . . . 32 lir
za naročnike Slov. doma . . . 25 lir
v polplatno vezan . . . 45 lir
v cele platno vezan na najboljšem papirju . . . 55 lir

Čas za prednaročbo do 5. avgusta.

Naroča se na naslov:

Uredništvo »Slovenskega doma«
Ljubljana,
Ljudska tiskarna, Kopečarjeva 6,
III. nadstropje.

ČUDA božje narave

Zive cvetlice v morju

Op.: Tiskarski skrat je v zadnji številki »Domoljuba« postavil pod naslov »Morske vetrnice« napačno sliko, ki kaže namesto morske vetrnice morskega ježka.

Kdor je bil kdaj pri morju in je imel priliko sprehajati se po obrežju ali celo se kopati, je prav gotovo opazil, ko se je morje umaknilo, po obrežju kupčke sluzi, ki se je nekaj časa gibala, dokler se ni voda popolnoma posušila,

Morski klobuk krizaora plava po morju.

nato pa se popolnoma umirila. Ta sluznata snov so deloma cevkaši, o katerih smo govorili zadnjič, deloma klobučnjaki, o katerih hočemo spregovoriti danes.

Povsem drugačni kot cevkaši so klobučnjaki. Glede cevkašev smo rekli, da predstavlja naj-

brž, tako je vsaj dosedaj mnenje učenjakov, vsaka »žival«, to je vsak cevkaš skupino več stotin živali, ki so si med seboj delo tako razdelile, da opravlja vsaka žival samo eno opravilo; ena med njimi ima nalogo skrbeti za to, da se družina v vodi dviga, oziroma potaplja, druge, da se pomika v vodoravni smeri, tretje love hrano, četrte skrbje za prebavo, pete za razmnoževanje, šeste za obrambo.

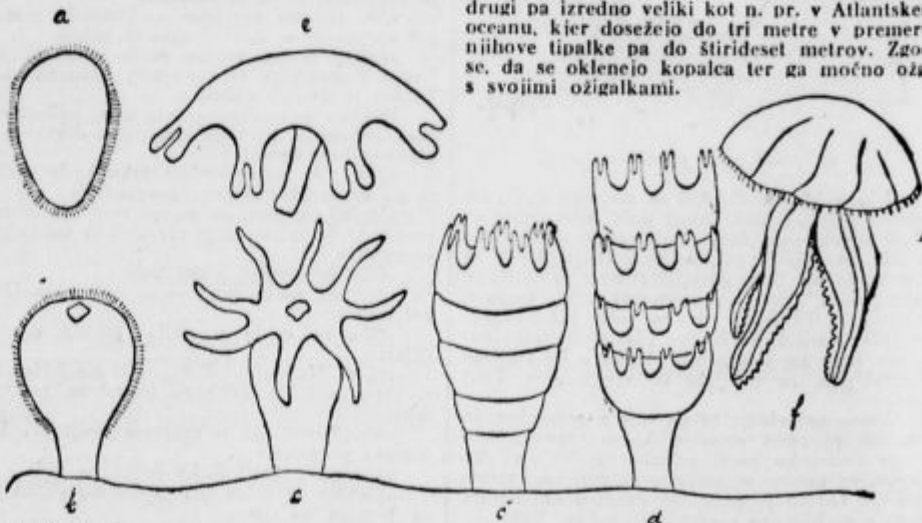
Morski klobuki (slika 1) pa so povsem drugačni. Tu je vsak klobuk žival zase in opravlja vsa opravila, kot smo jih našli zgoraj, sam. Na zunaj izgleda zelo enostavno, toda ni za to nič manj čudovit. Na zunaj je podoben klobuku (odtod tudi ime) ali dežniku. Toda ta klobuk ali dežnik je popolnoma prozoren, sluznat in nežen. Ko ga gledamo v vodi, ga je nekaj videti, če ga pa denemo na suho, n. pr. na kos pivnice, najdemo, ko se je posušil, od njega komaj nekaj desetink milimetra debelo plast. Večji del živali torej sestavlja voda.

Ob robu klobuka je nešteto drobnih niti, ki so silno občutljive; na spodnji strani v sredini klobuka je štirioglasta ustna odprtina, ki jo obdaja 4—8 valovitih lepo obrobljenih krp. Skozi ustno odprtino gre hrana v široko in obsežno prebavno votlino.

Izmenoma s krpami opazimo na klobuku organe, ki služijo razmnoževanju, razen teh pa še sledove čutnih organov, kot n. pr. mehurčke, v katerih so drobni kamenčki, ki služijo ugotavljanju ravnotežja ter rdeče pege, ki so najbrž vidni organi.

Zanimiv je pri morskem klobuku način razmnoževanja (slika 2). Iz jajčeca se razvije drobna ličinka, jajčaste oblike, opremljena s migetalkami, ki prosto plava po morju. Ko najde primeren prostor, se vsede na dno ter požene pecelj, s katerim se pritrdi na morskno dno; na zgornji strani se odpro štirioglasta usta, ob njih pa poženejo lovke. Tako izgleda morski klobuk kot polip. Kmalu opazimo na trupu večje število členov, ki se vedno bolj globoko zajedajo v telo, poženejo na zgornjem vrhu krpice, n. pr. se osebijo; skupina izgleda kot češarek. Ko so se posamezni deli osebili, se odločijo od skupnega debela ter zaplavajo kot klobuki po morju. Ta klobuk se obrne z ustno odprtino navzdol, se razvije v popoln morski klobuk, n. pr. zaplodi prav tako kot smo pravkar opisali nov zarod.

Morskih klobukov je več vrst; nekateri so majhni in merijo komaj nekaj centimetrov, drugi pa izredno veliki kot n. pr. v Atlantskem oceanu, kjer dosežejo do tri metre v premeru, njihove tipalke pa do štirideset metrov. Zgodi se, da se oklenejo kopalca ter ga močno ožga s svojimi ožigalkami.

Morski klobuk se množi: a) ličinka z migetalkami plava po morju; b) ko je našla primeren prostor sede na morskno dno; c) nakar požene lovke in odpre usta; d) kmalu opazimo na debelu obročki ki gredo od peclja do vrha; e) ti obročki se vedno bolj osebijo, poženo na zgornji strani krpice; f) nakar se ločijo od skupine in zaplavajo prosto po morju; g) žival se razvija do popolne in lepe meduze (klobuka).

**SPORTNIK
TOMÁŠ
PRIPOVEDUJE**

o konjih, dirkah in stavah

Konjereja je koristna gospodarska panoga, ki je v naši zvezi s športom. Za konjerejo se zanimajo slasti posestniki velikih konjušnic, ki jim gre za čiste pasme, pa tudi ogromne množice občanov, ki se zanimajo za konjske dirke in stave. Na gradu pri dirkah so ogromne in znanajo vtisih kar leno milijonske premoženje.

Domovina sodobnega konjskega športa je Anglija. Angleški sledovi te posebne športne panoge se le danes kažejo v mednarodnem izrazoslovju: v dokaz navajam samo nekaj primerov: turf (dirkališče), stakes (stava), trainer (strokovnjak, ki uri konje za dirke), jockey (jezdec), derby (znamenita dirka) itd.

Za vse, ki gojijo plemenite konjske pasme, je »derby« največji dogodek. Na derbyjih sodelujejo samo triletni krebci in kobile. Skoplenci so na teh tekmah izključeni. Na derbyjih se borijo za simbolično nagrado »modri trak«, ki pomeni za sodelujočega najvišje odlikovanje. Nenavaden naziv so dobile dirke po ustanovitelju lordu Derbyju. V prejšnjem stoletju so bile konjske dirke na Angliškem tako znamenite, da so prekinili za časa njihovega trajanja z delom v zbornicah, da so se jih lahko udeležili poslanci in senatorji. V resnici seveda ni šlo za šport, temveč za stave.

Radi trdimo, da ni na svetu ničesar, kar bi bilo docela novega. Prav gotovo velja to tudi za konjske dirke. Zelo priljubljene so bile že pri starih Grkih, ki so jih gojili v okvirju olimpijskih iger že l. 650. pred Kristusom, še bolj pa pri Rimljanih. Neko poročilo pravi, da se je ponesrečilo tedaj, ko je zgorelo rimsko dirkališče Cirkus maximus, skoraj 130.000 gledalcev. Po tem lahko sodimo, da so bile konjske dirke že v starem veku nad vse priljubljene prireditve.

Tudi pri nas se ponaša konjski šport s precejšnjim izročilom. Prirejali so jih zlasti pri St. Jerneju na Dolenjskem, v Ljutomeru in v Ljubljani. Nagrade sicer niso bile tako visoke kot na inoemskih dirkah, je pa gotovo, da so domače dirke doprinele marsikaj koristnega k umni konjereji. V naslednjem bom povedal nekaj podrobnosti o plemenitih krvi, o dirkah in stavah.

Vsa javna društva se morajo ravnati po svojem posebnem zakoniku. Kršitev pravil kaznujejo, če teži primera, često pa tudi s trajno izključitvijo iz društva. Nedavno sem bral o znamenitem jezecu, ki so ga kaznovali z dosmrtno prepovedjo uživanja, ker je dajal konjem »doping«, kar omeni umetna dražila v obliki hrane. Najvažnejši agrař je pravil o konjereji je prvi, ki pravi, da ti osnovni namen te panoge v pridelovanju in giti diste pasme.

Plemenita konjereja je veda, ki mnoge zanima, malo pa jih je, ki jo v resnici znajo. Prijatelji konjinskih dirk kaj radi razpravljajo o svojem znanju in izkušnjah. »Strast pa igra pri tem preveliko vlogo«, je zapisal nek znameniti deželni mojster konjsunjc v svojih spominih. Glavna, in za vse ostale veljavna načela konjereje bi lahko izrazil takole: negovalci konj je opravil svojo dolžnost, če se poskrbel za dobro pašo, če je pazil za zunanost in paril le tiste zrebce in kobile, v katerih se prekaša plemenita kri. V zgodovini konjskih dirk bomo o izrednih konjih, ki so prinesli veliko štetlo zmag. Ime nepremarljive Feste pozna vsak konjerejec, in bo vedel tudi povedati, da so zaslužni njeni potomci lepo premoženje – okrog 10 milijonov lir v današnjem denarju!

In kaj zahtevajo od dobrih jezdecev? Potrebno je, da imajo prirojen čut za živali, da so telesno moč bolj izurjeni in da se držijo predpisane težave evropskih deželah so dolga desetletja pogrešali kuneh jezdecev. Pojavili so se sicer nadarjenci, pa so se po zmagah in nagradah kaj kmalu zamarili in preveč zredili. Dandanes se lahko mejo evropski jezdec z najboljšimi na svetu. Po-bno dober glas so uživali konec preteklega sto-letja ameriški jezdec, katere ste videli na veli-kih dirkah v Angliji in Nemčiji. Kakor opice so peli ob konjskih vratovih, in Angleži so jih od-četka zasmehovali, dokler se niso prepričali, da

NAŠI VELIKI MOŽJE

Ilovšek Franc

Veliki slikar prve polovice 18. stoletja France Hrovčak se je rodil 1. 1700 v Mengšu. O njegovi učenjski slikarski dobi nimamo skoraj nič priče, le po njegovih pomembnejših slikah se da sklepati na njegovo umetniško šolo. Morda je bil učenec Mihaela Reinbaldta, gotovo pa se je učil v šoli velikega italijanskega mojstra Julija Quaglija. Menda je bil dvakrat v Italiji, drugič gotovo med leti 1726. in 1729. Umetnika sta se tudi osebno spoznala v Ljubljani med leti 1721. in 1723.

Ilovšek je naš veliki slikar stenskih slik ali fresk po naših cerkvah. Najstarejše njegove podobe so na Zalah pri Kamniku iz leta 1730. Tamkaj je naslikal ozadje za glavni oltar in velikanske podobe svetega Kristofa. V Ljubljani pa je leta 1864 naslikal freske ev. Nikolaja na Bentjakobekem nabrežju. Med zidavo cerkve ev. Petra v Ljubljani je že naslikal na stene freske, po dozidavi pa še na stropu. V letih letih okoli 1735 je poslikal tudi takrat na novo sezidano župno cerkev v Kamniku, dalje strop svetišča Zalostne Matere božje na Zakostni gori nad Mokronogom in glavni oltar v Nevljah pri Kamniku. Okoli 1740 je slikal pri frančiškanih v Ljubljani, 1724 pa v Celju v prostiški cerkvi podoba na steno nad velikim oltarjem, in sicer Daniela v levnjaku. Kmalu zatem je poslikal strop v cerkvi v Štepanji vasi pri Ljubljani. Dalje je še slikal na Sladki gori v Bohinjski Srednji vasi, v Nazarjah, 1763 je naslikal pri frančiškanih v Ljubljani glavno oltarno podobo Marijinega Oznanjenja in stenske podobe. 1764 so ga menihi znova povabili, naj jim poslika obednico, tedaj pa ga je pri delu že šetega leta zadela kap in je mreec dni kasneje doma v avli blji v Ljubljani umrl.

Ilovčkove podobne so morda še tu in tam po Slovenskem raztresene, a se ne da zagolovito reči, katere so še najprej. Bil je velik slikar, kaj spada med najboljše slovenske podobarje. Res je, da se je največ dela pri italijanskih velikih mojstrih, toda njegova dela pričajo, da ni bil kaj prida odvisen od njih. Tudi se ne da reči, da bi bil odvisen samo od Quaglia, marveč je imel to odlično sposobnost, da je znal od vsega mojstra obrabiti najboljše stvari, zato ga imenujemo eklektika.

V splošnem pomeni Hlovškovo delo v slovenski slikarski umetnosti velik prelom. Do tedaj so namreč naši baročni podobaři iskali svojih vzorov na severu, na Bavarskem, Hlovšek pa je šel po vzore naravnost k izviru, v Italijo. In še nekaj je pomembnega: do takrat so pri nas slikali večinoma italijanski slikarji sami, Hlovšek pa je v družbi z Metzingerjem, Mačkom, Gabrom in Robbom s svojo umetniško zrelostjo dosegel, da so odedeli našu slikarska dela dela samih domačinov. Hlovškovo delo in dela vseh njegovih sodobnikov so izrazito baročna, torej dela, ki jih najdemo skoraj po vseh cerkvah na slovenskem podeželju. Te baročne podobe so izredno živahne in je Hlovšek

gre za nov način jahanja, ki so si ga kaj kmalu vzeli za zgled.

Lastniki konjskih zaslug so na dirkah lepe vsote, imajo pa tudi velike izdatke. Da omenim samo opremo konjske, hrano, živinozdravniško nego, plače uslužbenecem, zlasti pa odstopke, ki odpadajo na trenerje in jedgece. »Pri dirkalnem konju je kupna cena najnižji izdelek, pravi stara izkušnja. Potrebno je veliko sreče, da imaš v resnici dobre konje, ki združijo napore urjenja in ostanejo zdravi. Pravijo, da so stave najhujši posel na svetu. Vendar pomenijo nekaj, kar draži človeka in se kaj rado spremeni v strast. Od celokupnega denarnega prometa ustanove za stave (totalizatorja) odpade približno 16 odstotkov na davke, ki jih pobira država in jih spet vrača v prid konjereji v obliki podpora dirkalnim društvom. Ostanek je seveda odvisen od sreče, in odpade del v prid stavne ustanove, del pa onim, ki so stavili. Ševeda so zelo redki, ki si pridobijo na stavah milijonsko premoženje. Večina se jih mora zadovoljiti z manjšimi dobitki in z dražbo vedno novega iskanja sreče.

vanje položil vse svoje globoko umetniško doživljanje, svoje resnično versko žustovanje, in tako nekako potegnili most od zemeljskih stvari do nebeskih skrivnosti, rekli bi lahko, da je tako združil zemljo in nebo in ju povezal v svitu baročne umetnosti. Iz njegovih del odseva doba viharnih čustev, najgloblje odgovedi, vere svetega Františka, obenem pa doba vere v človeško moč. Val tega umetniškega ustvarjanja je iz Italije pljusnil tudi k nam. Kakor v Rimu, Firenzi ali Benetkah, tudi pri nas plovejo nad oblaki zamaknjeni svetniki s čudovito lepimi telesi, val zamaknjeni in z očmi, uprtimi v nebeske skrivnosti. Tako se umetnost Franca Ilovška lepo združuje s takratno našo besedno umetnostjo, z načinom pisateljevanja Janeza Svetokriškega ali pa očeta Rogerija, ki tudi pripadata baroku in prav tako kot Ilovšek združujeta zemljo in nebo, snov in duha, človeka in Boga. Ilovškovo delo na Zalah pri Kaniniku so že začetniške podobe, na vrhuncu pa se je povzpel s svojimi stenskim podobami v cerkvi pri sv. Petru v Ljubljani. S tem delom se je kar najbolj otresel tujega vpliva in uvedel pri nas naš domači umetniški slog. Ta se odlikuje po tem, da se bolj in bolj oddaljuje od starega idealističnega slikanja in se že približuje novemu realizmu ali stvarnosti.

Tako pomeni ime slikarja Ilovška važen mejnik v slovenskem podobarstvu, posebno glede tega, da se naša umetnost na platno osamosvoji, da se začne poslavljati od starega načina slikanja in že prihaja v novo dobo. V zgodovini cerkvenega slikarstva pa je Ilovškovo ime za zmerom zapisano na kar najvidnejšem mestu med velikimi mojstri naše slovenske umetnosti in kulture.

Je raznih krajev

Novo mesto. Te dni obhaja svoj 60 letni rojstni dan v mestu in okolici dobro znani in spoštovani pismočoka Novina Alojzij. Jubilant se je rodil dne 2. julija 1883 v Podturnu. V svoji srečni zakonski zvezi se mu je rodilo 11 otrok, od katerih je danes živih osem, katere je vzgojil z vso ljubeznijo strogega krščanskega očeta. Poleg skrbi za preživljanje tako številne družine izvršuje že nad 30 let v zadovoljnost vseh odgovorno službo pri upravi pošte v Novem mestu. Jubilant je naročnik »Domoljuba«, odkar je list začel izhajati, pa tudi drugi krščanski listi prihajajo v njegovo hišo, kjer jih z zanimanjem bere sam in njegova družina. Želimo mu, da bi še tako zdrav in čil, kakor je danes, dočakal skrajne meje življenjske dobe.

Nenavadna nesreča

Nenavadna in huda nesreča se je pred kratkim pripetila v vasi La Chappell, blizu francoskega Lisieuxa. Žica visoke napetosti 15.000 voltov se je pretrgala in padla na transformator, ki je preskrboval z električno silo vso vas. Močni tok je nad eno uro prihajal v vse hiše v vasi in ji povzročil več smrti, mnoge osebe pa je bilo ranjenih.

Prisilno varčevanje na Danskem

Danska vlada je predložila parlamentu zakonski načrt, s katerim uvaja prisilno varčevanje, ki naj zajame odvisno kupno moč. Po tem načrtu bo moral vsak, ki ima nad deset tisoč kron letnih dohodkov vplačati pri Dansk narodni banki določen znesek, ki mu ga bodo vrnilli šele leta 1946.

PRAVNI NASVETI

Skrb za dom. P. K. K. - Mati je izročila vse svoje premoženje, ki sestoji iz malega posestva, zetu — vašemu možu, in si je za sebe izgovorila kot preužitelj hrano pri skupni mizi, potrebno obutev in obleko, dosmrtno stanovanje in še letni priboljšek v denariju. Določila je tudi, da v primeru smrti moža pripade vse ženi, ki jo deduje eden izmed otrok iz tega zakona. Kar ste kot samska prihranila v denariju in dali materi v posestvo, to vam je mati zapisala kot doto v župitovanjskem pismu, za katero se lahko vknjižite in je izterljiva v 8 dneh od moža — prevzemnika posestva. Ker je vaš mož tekom let pokazal, da je zelo razburljivo narave in vam pri najmanjšem prepiru grozi, da bo hišo prodal, vas pa zapustil, vprašate, če je res mož neomejen gospodar, da bi lahko kar tako prodal domačijo? — Iz izročilne pogodbe, katere vsebino ste nam sporočili, je razvidno le, da ima vaša mati dosmrtni preužitek, vi pa terjatev na plačilo dote v denariju. Mati in vi se lahko za svoje pravice vknjižite na posestvu. S tem bo mati imela zagotovljeno pravico, da bo od vsakokratnega lastnika posestva lahko zahtevala vknjiženi preužitek, vi pa izplačilo dote v denariju. Če bi mož umrl, je dolžan vam zapustiti posestvo, če bi ga še imel v lasti. Ker pa pri izročilni pogodbi ni bilo izrečno določeno, da vaš mož ne bi smel posestva prodati, je postal za življenja neomejen lastnik posestva in ga lahko proda tudi proti vaši volji. Zato ne kaže drugega, kakor da se premagujete in da potrpite ter tako preprečite tudi najmanjšo prepire doma — za prepis sta potrebna vselj dva — in možu ne bo več prišlo na um, da bi vas zapustil.

Prezrana senožit. Č. J. V. - Imate senožit, ki bi jo radi preorali v njivo. Vprašate, če bi vam mogli mejaši braniti voziti gnoj in poljske prideleke po kolovozni poti, po kateri ste doslej vozili le seno? — Pri umnem in naprednem gospodarstvu je prav tako potrebno gnojiti senožeti kakor njive. Zato smo mnenja, da mejaši ne bi vašim voznikom za obdelovanje senožeti mogli uspešno ugovarjati, češ da se služnostna pravica vožnje po kolovozu s tem razširja. Radi odtoka talne vode lahko ob mejaši senožeti izkoplje potrebne jarke.

Pešpot preko gozda. I. J. F. - Sosedova družina je napravila novo pešpot preko vaše gozdne parcele in je doslej s tem že uničila do dvajset mladih smrekovih sadik. Kljub temu, da ste hojo po tej stezi dali javno pred cerkvijo preklecati, ne odnehaajo uporabljati tega novega pešpota. Vprašate, kako naj postopate, da dobite odškodnino za dosedaj napravljeno škodo in da se nova pot ustavi? — Če se vam res dela škoda in sosedovi nočejo odnehati — potem boste svoje pravice obvarovali le s tožbo pred rednim sodiščem. Tožiti smete na povračilo doslej napravljene škode in na preprečevanje nadaljevanja uporabe nove steze. Preden pa vložite tožbo, vam svetujemo, da daste sosedu povabilo na pečat k sodišču in upamo, da se bo

Ureditev srbskega žitnega gospodarstva

Z najnovejšo odredbo srbske vlade je edino tamošnja žitna centrala pooblaščenca zbirati, razdeljevati in predelovati žito, razne vrste stročnic in vsa živilska krmila. Omenjena centrala bo prevzemala od poljedelcev pšenico, koruzo, ječmen, oves, razne stročnice in vse vrste živilskih krmil ter jih bo dalje razdeljevala med potrošnike. Njej bodo morali oddati vsi poljedelci vse odvšene količine navedenih hranil in krmil. Zase bodo smeli pridržati samo toliko, kolikor rabijo za lastno prehrano ter za seme. Oddaja bo obvezna takoj po mlačvi ter bo količine, ki jih bo moral izročiti centrali posameznik, določila žitna centrala v sporazumu z ministrom za kmetijstvo in prehrano. Ista centrala bo prav tako še naknadno določila dnevne količine enotne moke, t. j. mešanice pšenične in koruzne moke, ki jih bo prehranjevalni urad razdeljeval med prebivalstvo. Uporaba žitne za prehrano živine je najstrožje prepovedana. Odredbe o novi ureditvi žitnega gospodarstva v Srbiji veljajo tudi v Banatu.

Slamorenice, čistilnice za žito, sadne stiskalnice, poljske brane, štedilnice, peči, vretena in krožne žage — nudi

železnina FR. STUPICA Ljubljana
Medprodaja pridržana Cesta Ariella Rea 1, poleg Figovca Medprodaja pridržana

sosed sodnikovemu pouka vdal in opustil nadaljnjo hojo. Z odškodninsko tožbo boste pa uspeli le, če boste mogli dokazati, da je res sosed poškodoval odnosno uničil smrekove sadike.

Gozdna pot se ne da priposestvovati. C. P. V. Zaradi izrednih razmer so nastale umetne meje, tako da mora sosed uporabljati vašo gozdno pot, da pride v svoj del gozda. Te poti mu začasno nočete braniti, pač pa hočete, da vam da primerno odškodnino, ker je brez potrebe začel širiti pot, kakor tudi hočete preprečiti, da bi si sosed priposestvovao služnostno pravico do vaše poti. — Služnostna pravica do poti po gozdnih parcelah se ne da priposestvovati. Zato je vaša tozadevna bojazen neutemeljena. Zaradi uporabe poti in zaradi nepotrebnega širjenja poti pa zahtevajte od sosedu primerno odškodnino. Pri uvidnih sosedih se bo taka odškodnina določila brez posredovanja sodišča. Pri nevidnih in trmastih ljudeh pa bo moralo končno govoriti sodišče.

Bajni sijaj starega Rima

njegovo razkošje in zaton, zraven pa junastvo mladega krščanstva in njegovih mučenikov ob ganilivi ljubezenski zgodbi Ligiije in Vinicija — dveh mladih spoznavalcev nove vere, prikazuje

»Quo vadis«

roman v slikah

ki ga bo izdala uredništvo »Slov. doma«. Knjiga bo obsegala 216 strani — v velikosti pol strani »Domoljuba« — s smiljst in velja, če jo naročite z dopisnico ali po zastopniku do 5. avgusta 1943:

mehko vezana 32 lir
v pol platno vezana 45 lir
na najboljšem papirju in v
celo platno vezana 55 lir
Če ste naročnik »Slovenskega doma« ali če do 5. avgusta postanete, dobite to veliko in lepo knjigo za 25 lir

Dnevnik »Slov. dom« velja na mesec 11 lir.
Naročila sprejema: Uredništvo »Slov. doma«, Ljubljana, Ljudska tiskarna, Kopitarjeva ul.

Rešitev križanke št. 8

Vodoravno: 1. potok, 6. solo, 10. ogorek, 11. Kam, 12. Venera, 13. oba, 14. sluga, 16. zvon, 17. Oslo, 19. Manda, 21. dlan, 22. igelj, 25. logika, 27. vol, 28. Ema, 29. Radeče, 30. Pad, 33. Hus, 36. srp, 38. oboa, 39. fetiš, 40. dobra, 41. rame.

Navpično: 1. in 9. Povsod lepo, doma najlepše! 2. ogel, 3. ton, 4. Oregon, 5. keramika, 6. skaza, 7. okov, 8. labod, 9. glej, 1. navpično, 15. Uloga, 18. Šlom, 20. nevesta, 23. gad, 24. loč, 25. Irhar, 31. Abo, 32. Dob, 34. Ufa, 35. ser, 37. Rim.

Španski boksarji potujejo

Odposlanstvo španskih boksarjev je odšlo na daljše potovanje v Srednjo Evropo. Nastopili bodo v Budimpešti in še v nekem drugem madžarskem mestu. Kasneje bodo šli v slovaško Bratislavo, v Gradec in na Dunaj.

Vrabe so napovedali boj

Ministrstvo za kmetijstvo v Rimu je naročilo prefektom pobijanje vrabcev, kjer smatrajo kmetijski nadzorniki za potrebno. Lani so smeli vrabe pobijati le, če so bile v nevarnosti žitarice, letos pa tudi v primeru, če se izkaže vrabec škodljiv drugim rastlinam.

Križanka št. 9

1	2	3	4	5	6	7	8	9
10				11				
12					13			
14				15				
16					17	18	19	
20	21	22	23					
24				25	26		27	
28	29	30					31	
32			33		34			
35			36			37		
38			39			40		

Vodoravno: 1. svetopisemski revež, 4. langobardski vladar, 10. oblika stropa, 11. rokodelce, 12. italijanska pisateljica, 13. del pohištva, 14. konec, 15. smoter, 16. majhen pas, 17. slovnični izraz, 20. pripadnik preganjanega naroda, 23. kraj na Štajerskem, 24. nasprotje dolžnika, 26. veriga, 28. egipčansko božanstvo, 30. grški bajeslovni letalec, 31. mesto v Nemčiji, 32. dejanje, 33. doktorski naslov, 34. sorodnik, 35. gora v Mali Aziji, 36. afriška žival, 37. švicarski kanton, 38. mik, 39. oblika evetenja, 40. vodna žival.

Navpično: 1. slovenski pisatelj, 2. preveza, 3. bolgarski vladar, 4. vseučiliščnik, 5. okrasek, 6. nasprotje svetlobe, 7. nepravil oče, 8. kraj na Notranjskem, 9. slovenski pisatelj, 17. bolezen, 18. namizna igra, 19. staroslovanska pijača, 21. nada, 22. delavec, 25. tibetansko božanstvo, 27. del pohištva, 29. Verdijevega opera, 33. kos, 37. kaldejsko mesto.

400 letnica Kopernikove smrti

V vseučilišču v italijanski Padovi so ono nedeljo slovesno proslavili 400 letnico smrti slovaškega zvezdoslovca Kopernika. Kopernik je bil štiri leta dijak padovanskega vseučilišča.

Kdor si želi vedrega
branja — naj kupi
JANEZA JALENA

BOBRI
II. DEL „ROD“

Lepi popisi iz življenja
koliščarjev na Barju
bodo vsakega očarali!

Knjiga je naprodaj po vseh
knjigarnah in trafikah.